

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta 16.09.2025

Espoon kaupungin lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Valmistelijat / lisätiedot:
Kasvi Tiina
Honkanen Skoog Sanja
Kiesilä Taiju
Stolt-Haglund Ida
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kulttuurijohtaja Tommila Susanna

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta valtuuttaa osaltaan Kulttuurin tulosityksikön johtajan tai hänen nimeämänsä henkilön jättämään Espoon kaupungin lausunnon ehdotuksesta hallituksen esitykseksi taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi liitteen mukaisesti. Lausunto jätetään lausuntopalvelu.fi -palvelussa määräaikaan 30.9.2025 mennessä.

Svenska rum -lautakunta käsittelee asian omalta osaltaan kokouksessaan 25.9.2025.

Kulttuurijohtaja tai hänen nimeämänsä henkilö yhdistää molempien lautakuntien lausunnot ja toimittaa lausunnon lausuntopalveluun.

Käsittely

Päätös

Selostus

Selostus

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa ehdotuksesta hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi. Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön.

Asia on valmisteltu yhteistyössä Kulttuurin tulosityksikön ja Svenska bildningstjänster -yksikön kanssa.

Ehdotus on lähtökohtaisesti hyvä, ja se asemoi taiteen perusopetuksen selkeämmin taiteen ja kulttuurin harrastamisen kokonaisuudessa. Espoon kaupungin näkökulmasta keskeisimmät muutokset uudistuksessa ovat

opetus- ja kulttuuriministeriöstä haettavan järjestämisluvan ja kaupungin vastuiden välinen selkiytyminen, siirtyminen yhteen oppimäärään ja kaikkien taiteenalojen yhdenvertaisuus laissa ja valtionosuusrahoituksessa. On hyvä, jos jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa kaikkien yksityisten oppilaitosten järjestämisluvista.

Lähtökohtaisesti Espoon kaupunki kannattaa lausumisessa ehdotuksen kaikkia pykälää, paitsi §3 kannattaa muutettuna. § 3 koskee oppimäärän laajuutta ja muutos vaikuttaa olennaisesti tällä hetkellä yleistä oppimäärää opettaviin oppilaitoksiin ja lasten mahdollisuuksiin valita harrastuksen tavoitteellisuus.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetus on tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta, jota säätelee laki taiteen perusopetuksesta (633/1998). Se on suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetus edistää oppilaan taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opetusta järjestetään taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa peruskoulujärjestelmän ulkopuolella. Opetus pohjautuu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin, jotka on laatinut Opetushallitus. Opettajat ovat taiteenalojen koulutettuja ammattilaisia.

Taiteen perusopetuksessa oppilas voi harrastaa kiinnostavaa taidelajia vapaa-ajalla. Oppilas saa harrastuksesta taitoja ja hän oppii ilmaisemaan itseään taiteen avulla. Lisäksi oppilas saa valmiuksia jatkaa opintoja valitun taiteenalan ammatillisessa tai korkea-asteen koulutuksessa. Taiteen perusopetuksen voi aloittaa varhaiskasvatusikäisenä tai myöhemmin.

Taiteen perusopetuksessa on tällä hetkellä mahdollista opiskella yleisen (500 h) tai laajan (1300 h) opetussuunnitelman mukaisesti. Taiteen perusopetus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää.

Espoossa toimii tällä hetkellä 17 taiteen perusopetuksen oppilaitosta lapsille ja nuorille. Ne järjestävät opetusta kahdeksassa taiteen perusopetuksen oppiaineessa: arkkitehtuurissa, kuvataiteessa, käsityössä, musiikissa, sanataiteessa, sirkustaiteessa, tanssissa, sekä teatteritaiteessa. Yksi oppilaitoksista antaa opetusta pääsääntöisesti ruotsin kielellä ja yksi englanniksi. Opetus on maksullista. Oppilaitoksilla on myös maksualennuksia ja vapaaoppilaspaikkoja.

Espoossa ei ole yhtään kunnallista taiteen perusopetuksen oppilaitosta, vaan kaikki ovat yksityisiä toimijoita. Osa oppilaitoksista (9 kpl) on saanut järjestämisluvan opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja ne saavat myös opetustuntikohtaista valtionosuutta. Osa oppilaitoksista (8 kpl) toimii vakiintuneen käytännön mukaisesti Espoon kaupungin järjestämisluvalla Espoossa toimijoiksi hyväksytyinä toimijoina.

Lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen lisäksi myös aikuisille tarjotaan opetusta taiteen perusopetuksessa. Espoossa aikuisten taiteen perusopetusta antaa musiikissa, kuvataiteessa ja käsityössä koulutuskuntayhtymä Omnia.

Keskeiset muutokset ja tavoitteet uudessa ehdotuksessa laiksi taiteen perusopetuksesta

Ehdotuksen tavoitteena on uudistaa taiteen perusopetusta koskeva lainsäädäntö ja valtionrahoitusjärjestelmä siten, että taiteen perusopetuksen eri taiteenalojen saavutettavuus paranee ja toiminnan laatu vahvistuu.

Esitetty lainsäädäntö ohjaisi koulutuksen järjestäjiä ja oppilaitoksia toteuttamaan saavutettavaa, laadukasta ja vaikuttavaa opetustoimintaa sekä kannustaisi tarvittaviin ja tarkoituksenmukaisiin uudistuksiin ja vahvempaan yhteistyöhön. Tarkoitus on myös selkeyttää taiteen perusopetuksen koulutusmuodon rakenne. Lisäksi esityksen tavoitteena on, että taiteen perusopetuksen valtion-rahoitusjärjestelmä olisi vakaa, ennustettava ja riittävän yksinkertainen, jotta sen toimeenpano ja määräytymisen perusteet olisivat selkeät ja ymmärrettävät.

Esityksessä korostuu valtionosuusjärjestelmän merkitys taiteen perusopetuksen taiteenaloittaisen ja alueellisen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamisessa. Tavoitteena on, että taiteen perusopetukseen on mahdollista osallistua ympäri Suomea ja eri taiteenaloilla. On tärkeää, että taiteen perusopetuksen oppilaitoskenttä säilyy jatkossakin moninaisena ja lainsäädäntö mahdollistaa alueellisesti tarkoituksenmukaisia ratkaisuja taiteen perusopetuksen toteuttamisen ja kehittämisen osalta.

Nykyinen laki (633/1998) korvataan kokonaan uudella lailla. Ehdotettavassa taiteen perusopetuksesta annettavassa laissa tarkennettaisiin koulutusmuodon tarkoitusta ja tavoitetta (§1) ja selkeytettäisiin koulutuksen järjestämistä koskevia säännöksiä (§2 sekä § 4-6). Laissa säädettäisiin myös koulutuksen järjestäjien keskinäisestä ja muiden yhteisöjen kanssa toteutettavasta yhteistyöstä (§10).

Laissa ei enää säädettäisi opetuksen järjestämisestä erikseen musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa, vaan kaikista koulutusmuodon taiteenaloista säädettäisiin yhdenmukaisella tavalla (§9). Taiteen perusopetuksen järjestäminen ja toteuttaminen perustuisi edelleen Opetushallituksen päättämien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittuihin opetussuunnitelmiin (§11).

Taiteen perusopetusta ehdotetaan opetettavan jatkossa kahden oppimäärän sijaan, vain yhden oppimäärän mukaan (§3). Oppimäärän laajuus olisi jatkossa 50 opintopistettä. Oppimäärän rakenteista määrättäisiin opetussuunnitelman perusteissa. Valtionosuuslaskentaa varten määritettävä taiteen perusopetuksen oppilaskohtainen oppimäärän laajuus rahoituksen suoritteena olisi vähintään 1000 opetustuntia ja enintään 1500 opetustuntia. Tämä tarkoittaisi opetustuntimäärää, jonka oppilas voi saada ja joka voidaan rahoittaa valtionosuusrahoituksella. Laissa säädettäisiin jatkossa koulutuksen järjestämisluvan edellytyksistä sekä valtionosuuden saamisen edellytysten täytymisen säännöllisestä seuraamisesta (§7, §8). Järjestämisluvan myöntämisen edellytyksiin lisättäisiin toiminnalliset edellytykset ammatillisten ja taloudellisten lisäksi koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen (§7). Lisäksi edellytyksenä olisi, että hakijan järjestämä koulutus on tarpeellista valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarjonta ja -tarve huomioon ottaen. Jatkossa koulutuksen järjestäjän tulisi pyydettäessä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot (§18).

Nykyiset voimassa olevat järjestämisluvut jäisivät voimaan (§22). Siirtymäkauden alussa OKM seuraisi järjestämislupien edellytysten täyttymistä Opetushallituksen toteuttaman perustietokyselyn yhteydessä. Uusia järjestämislupia voitaisiin myöntää lisämäärärahalla. Laissa säädettäisiin jatkossa taiteen perusopetuksen vastuutehtävästä (§11). Esityksessä ehdotetaan uutta valtionrahoitusmallia (§12), jonka perusteella päätetään valtionosuuden perusteeksi vahvistettavista opetustuntimääristä. Opetustuntien lisäksi rahoituksen perusteena olisivat jatkossa myös toteutunut oppilasmäärä ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrä. Valtionosuuden rahoitusmallin perusrakenne pysyisi ennallaan: yksikköhinta, suorite ja valtionosuusprosentti muodostaisivat edelleen rahoituksen perustan. Yksikköhinta ja opetustuntien enimmäismäärä vahvistettaisiin vuosittain. Yksikköhinta, suorite ja valtionosuusprosentti vastaisivat nykyistä mallia. Valtionosuuksia ei jatkossa eriteltäisi musiikille ja muille taiteenaloille, vaan taiteen perusopetukselle määriteltäisiin yksi kaikkia taiteenaloja koskeva enimmäissuoritemäärä. Taiteen perusopetusta tarkasteltaisiin jatkossa sekä lain että rahoituksen tasolla yhtenä, kaikki taiteenalat kattavana kokonaisuutena. Ehdotus on valmisteltu pääosin kustannusneutraalisti. Valtionosuusrahoitteisten oppilaitosten lisääminen edellyttäisi kuitenkin ehdotuksen mukaista 10 miljoonan euron määrärahalisäystä.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Espoon kaupungin lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Oheismateriaali

- Työryhmän raportti OKM/2025/16
- Saate Lausuntopyyntö Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

Tiedoksi